

KISS LÁSZLÓ

Kívül a kaszárnyán

KISS LÁSZLÓ (1976) Gyula

Egy szerda délután Terike a szellőzni kitett nagypárnát szedte be az ablakból, amikor egy dzsip lefékezett a szemközti ház előtt. Alacsony, szőke fiú pattant ki a vezetőülésből, sapkáját a hóna alá csapta, és a Malom utca három ajtajához lépett. Répási Évi csak a harmadik kopogtatásra dugta ki a fejét az ajtón. De azonnal elmosolyodott.

Évi a vakáció alatt Garay ékszerésznél vállalt nyári munkát. A tulajdonos nyitotta, Évi zárta az üzletet. Egy este a szokottnál hosszabban babrált a lakattal. Miután kétszer elfordította a kulcsot a zárban, megigazította a frizuráját, és elindult haza. Az ügyészség felől ekkor fordult be nagy lendülettel két bricseszadrágos alak. Évi ösztönösen lassított a léptein, de nem volt oka a félelemre. Amikor a közelébe értek, az egyikük vidáman ráköszönt: Harangozó Jancsi volt az. Elemista korokban a lányok gyakran átjártak a fiúintézetbe színelőadást próbálni. Többször fecserészték, bohóckodtak, és Évi jól emlékezett arra is, amikor Jancsi beállt közéjük ugrókötelezni, és Jolánta kedvesnővér zavarta el a léhűtőt, még arcon is legyintette. Harangozó Jancsi most úgy rikkantott, mint aki régi, bizalmas barátjára ismer a lányban, de Évi az első pillanattól meg volt győződve róla, hogy csak az oldalán spacírozó csinos fiú miatt mórlikálja magát, aki összecsapta a bokáját, és sapkáját a hóna alá kapva erős hangon bemutatkozott: Ludwig. Azon az estén Évi nem egyedül ment haza, másnap pedig – 1944. augusztus 30-án, szerdán délután – egy dzsip fékezett le Répási Éviék háza előtt.

Terike tizenegy éves volt, és mint a nagylányok általában, már értett ezt a világból. Értette például, hogy az általa ismert fiúk közül miért ez a furcsa szerzet mondható a legvonzóbbnak, és az első találkozás alkalmával arról is meggyőződött, hogy társaságnak sem akármilyen. Noha két-három mondaton kívül egyebet nem értettek abból, amit hadovál, olyan derű áradt belőle, amelynek hatása alól se ő, se más nem tudta kivonni magát. És Ludwig, mintha csak az övéi között volna, megállás nélkül gesztikulált és beszélt. Magyarul is próbálkozott, de kudarcot vallott, aminek általában harsány nevetés lett a vége. Kénytelen volt anyanyelvén elmesélni a szakasz Gyulára érkezésének kalandos történetét, hogy a plébánia melletti házakban szállásolták el őket, hogy a fegyvereket és az eszközparkot a városon kívül, egy erdővel szegélyezett, kanyargós folyó partján alakították ki, ahová a bajtársaival minden nap kikocsiznak, ez ugyanis vezérkari előírás, de ő szentül megfogadja, hogy ezentúl ide is eljár naponta, mert, és ekkor Évire pillantott, alighanem ez a környék legszemrevalóbb utcája. Hogy csakugyan erről számolt-e be Ludwig, abban Terike nem lehetett biztos, de mi másról mesélne egy szüntelenül nevetgélő szeplős kölyök, ha német, és olyan helyen kénytelen huzamosabb ideig tartózkodni, ahol semmi keresnivalója. Terikéék számítása szerint Évi talán két évvel fiatalabb, de bizonyosan egy fejjel magasabb volt nála. Amikor gyengéden átkarolta a lányt, Évi egyszer sem fejtette le a karját magáról. Ezt például nem értette Terike, és azt is furcsának találta, hogy Ludwig nem lépi át Éviék házának küszöbét. Mint aki parancsszóra teszi, kizárólag a lépcsőn ült, vagy a dzsip közelében álldogált. A rejtély megoldásához akkor sem jutott közelebb, amikor esténként a párnába fúrta a fejét, és a szokásos barátnő-se-

regszemle helyett a délutánra gondolt, valamint arra, vajon Hack Pista tudja-e, hogy a párjához rendszeresen egy német katona jár.

Ludwig büszkén viselte az uniformist, úgy tűnt, akkor sem vetné le, ha engedélyt kapna rá. A paroliját két elröppenő madarat formázó aranyszínű hímzés díszítette. Amikor dicsekedett, fölmutatta a jobb öklét: null, majd a másik kezének ujaival négyest formált, és éles hangon, mint a vércse, rikoltotta, hogy *vierzig*. Negyven. Negyven bevetésen van túl. Máskor meg azt, hogy *Eva plus Ludwig: Paradiso!* Aztán felkacagott, és bekapott egy jégalmát. Harsogott a hús gyümölcs, ahogy beleharapott a húsba, amely megőrizte az egészséges német fogsor mintaszerűen kirajzolódó nyomát. Terike szájában összefutott a nyál. Szégyenlősen leste a jóízűen falatozó Ludwigot, aki szája egyik szegletéből a másikba táncoltatta az almadarabkákat, és közben egy pillanatra sem vette le a szemét a kacéran mosolygó Éviről, aki láthatóan napról napra jobban élvezte a fiatal pilóta ottlétét.

Ludwig viselkedésében szemernyi mesterkéeltséget sem lehetett felfedezni. Ha szemét bandzsítva bohóckodott, vagy tánc lépésekre tanította a lányokat, az éppolyan természetes volt, mint amikor a szétgurult almák után ugrott, és szolgálatkészen föl kínálta őket a tizenhat esztendőös hölgynek, akiért az ő nagy szíve ezekben a nehéz napokban mind hevesebben dobogott. Terikének az volt az érzése, hogy Ludwig füllent, vagy legalábbis nem a teljes igazságot mondja. Egy ilyen jólelkű fiú nem vezethet repülőgépet, pláne nem bombázót. Létezik, hogy Ludwig, amikor nem éppen őket szórakoztatja a Malom utcában, megigazítja jellegzetes pilótaszemüvegét, az irányítótiszt intésére a magasba emelkedik, s ha feltűnik a kiszemelt település, egyetlen gombnyomással elengedi a terhet? Ennél még az is valószínűbbnek tűnt, hogy az apró Ludwig ki se látszik a fülkéből, a fűben lapuló ellenség meg azt hiszi, magától cikázik a gép odafönn, és meg se fordul a fejében, hogy a légvédelmi ágyú csövét ráirányítsa. Talán meg se történik mindez, és Ludwig csupán a bolondját járhatja velük.

A Malom utcát mindenesetre az ujjá köré csavarta. Idővel már nemcsak a lányok szaladtak elő, ha feltűnt a dzsip. Az egyenruhások jelenléte éppen harmadik éve nem volt szokatlan a városban, de addig soha nem fordult elő, hogy egy katona rendszeres vendég legyen náluk. Pláne, hogy egy utcabelit ölelgesen. Ludwig azonban olyan gusztussal harapta az almát, és olyan áhítattal leste Évi minden mozdulatát, hogy neki még azt is elnézték a németvárosiak, hogy a garnitúráját a plébánia melletti házakban szállásolták el, s hogy a járműparkot Városerdőn alakították ki, ahová Ludwig a bajtársaival vezérkari előírásra naponta kikocsizott, és ahol a fegyvereket is tárolták, amelyek hangját a környékbeliek hónapok óta hallgatták, jöllehet soha senki nem kérte az ingyen zenebonát.

Jégalmával Müller Mancinéni kínálta a fiút. Egy évvel azelőtt a Jóisten kegyelme nem egyformán mutatkozott meg Németország minden pontján, ahová Mancinéni és az ura, Kranczler Jóska bácsi azért utaztak ki huzamosabb időre, hogy reggeltől estig robotoljanak, pénzt keressenek, és ha megszerzik a házra valót, itthon végre elköltözzenek Jóska bácsi szüleitől. De talán azért is választották a gyors vagyonszerzésnek ezt a rendkívüli módját, mert viszonyunk a birodalommal, leszámítva egy-egy balsikerű évtizedet, két évszázada viszonylag jónak volt mondható, és ha már Mária Terézia megtette nekünk azt a szívességet, hogy a gyarapodás reményében felmenőink számára szabad utat engedett későbbi hazájuk felé, tartoztak azzal a németnek, még ha egykor osztrák volt is, hogy segítenek rajta, ha bajba jut. 1943 őszére Németországban elfogyott a munkáskéz, s közelgett a betakarítás ideje. De oda volt minden férfi. És egy részük soha többé nem látta a szülőföldjét. Mancinéni néha gondolt arra, hogy ez a mesekönyvbe illően tágas panoráma, a dimbes-

dombos vízfestéktáj, amelyben ő a lovas kocsit hajtja, ura meg traktorral pöfög a nyomában, őseik egykori otthona, maga a bölcső, noha az ő lakhelyük ekkor egy tisztára meszelt, döngölt padlójú, ágygal, asztallal és mosdótállal fölszerelt bódé volt, ahol egy évig nagyszerűen meghúzhatta magát bármilyen házaspár, ha a tagjai őszintén szerették egymást. A másikon kívül a munkát szerették még nagyon, krumplit szedtek, aratáson vettek részt, kukoricát törtek, bengészték. A föld Németországban is föld, a krumpli Svábföldön is burgonya. Egy képeslapjuk tanúsága szerint, amelyet Terikéék 1943 karácsonyán kaptak kézhez, a kinti kosztról szívesen lemondtak volna, legalábbis Jóska bácsi fájdalmas nosztalgiával vágyódott a gyulai kolbász és tepertő után, amellyel a Stuttgart melléki félig nyers sült húsok bőséges kínálata nem tudott versenyezni. De szerettek odakint, és őket is megbecsülték. Napról napra tanúsították, hogy példásan őrzik az örökséget, és ez a magyarok között leélt kétszáz évnyi élet nem hígította föl a vérben a szorgalmat. A Malom utcai házat, amelyből Mancini néni egy szakajtó jégalmával előjött, az ott szerzett pénzből vették. A tökéletes német nyelvtudás mellé ez volt a juss.

Ludwig sokat és hosszan beszélt Mancini néniéssel, de hogy miről diskuráltak, a lányok soha nem firtatták, pedig Terike oldalát gyakran fúrta a kíváncsiság, és őszintén csodálkozott azon, hogy Évi milyen lazán és könnyedén kezeli ezt a nehéz helyzetet. Mert szentül hitte, hogy nehéz, Ludwig ugyanis valahányszor Mancini néniéssel csevegett, túlságosan komolyra váltott, ami lehetett akár az idősebb iránti tisztelet jele is. De beszélgetés közben hol a fejét csóválta, hol a homlokát ráncolta, és bár savanyú ábrázata nyomban felderült, amikor visszatért közénk, érezhető volt, hogy valami valahol egészen másképp van, mint ahogy rendes körülmények között lennie kéne. Évi azonban továbbra is büszkén tűrte, hogy átölelje, s pergő nyelven bókoljon neki. Búcsúzáskor Ludwig a jégalmákkal teli tányérsapkát megtáncoltatta előttük, akár egy bűvész, és nevetve a dzsipbe pattant.

Ludwig rajongott a katonadalokért, mutáló hangján ő is előadott néhányat. Milyen férfias a német nyelv, milyen szép! *A Kívül a kaszárnyán* volt a kedvence, ha ez került sorra, mindig bekapcsolódott, de csak miután a lányok fölvezették a dalt: *vor der Kaserne, vor dem grossen Tor*. Évi gyönyörűen tudta kanyarítani a dallam katonás ívét. Erős, tiszta hangon énekelte, hogy kettőnknek árnya egybeolvad, és hogy a vén kaszárnya egyre csak hallgat, míg az őrség trombitál. Egy nap Ludwig nem énekelt velük. Leheveredett a vízvezető árokba, és pityangot tűzött a szájába. A vonásai ellágyultak, lehunyta a szemét. Mosolyogva bólogatott az ütemre, mint aki nemcsak jól ismeri, de helyesli is a kiszámított lépések biztos egymásutánját. Épp azt búgta Évi, hogy kis dalom ma hozzád repül, amikor recsegve megszólalt a riasztó. Ludwig föl pattant, ijedten lapogatta a zubbonyát. Vaskos adó-vevő készüléket kapott elő a zsebéből, és intett, hogy türelmet kér. Terikéék sose láttak ilyesmit nála, egyszer sem hallották kommunikálni a társaival, a piszkoszöld járművet és a viseletét leszámítva semmi nem emlékeztette őket arra, hogy egy idegen katonaságban töltik a délutánokat. Zavartan elhallgattak, Évi sem folytatta az éneklést. Kellemetlen csönd állt be. De nem tartott tovább néhány másodpercnél. Akkor Ludwig gyakorlott mozdulattal helyére ütötte az antennát, zsebébe mélyesztette a rádiót, Évi elé lépett, és csendesesen, de határozott hangon annyit mondott: *Hause*. Ezt mindannyian értették. Azt is, amikor a dzsipbe szállva olyan komolyan, amilyennek sose látták, közölte velük, hogy holnap még egyszer eljön, és ahogy azt hetek óta ígéri, magával viszi Évit. Aztán körbemutatott, hogy ez az ígéret mindenkire vonatkozik. Tessék összekészíteni, ami szükséges lehet, élelmiszer, bútorok, frizsider, ő pontban öt órakor itt lesz. *Wiedersehen!* Évi zavartan mosolyogva integetett utána. A jégalmák ott maradtak az árok partján.

Anyuka este csúnyán letorkolta a költözés ötletétől fellelkesült Terikét. Fejére olvasta, milyen tyúkeszű, hogy elég egy karattyoló germán hülyegyerek, és máris megfedkedzik a tulajdon családjáról, Klárikáról, aki most kezdte az elemit. Kicsoda ez a Ludwig, hogy így megvezette őket? Komolyan azt hiszi, hogy ez a fiú holnap kedélyesen erre kanyarodik, kicsapja az ajtót, ők beugranak, és alles zusammen, indul a karaván? Még hogy hazautazás! Milyen hazáról beszélünk egyáltalán? Hová, mivel és főleg kinek a társaságában utaznánk az ismeretlenbe? Mégis mit képzelsz, mi lesz a házzal, az udvarral, a jószággal, a szőlőskerttel? Ki várja itthon apádat, ha végre elmúlik ez az örület? Ekkor szakadt el anyukánál a cérna, zokogva roskadt a viaszkosvászon terítőre. Soha azelőtt így nem kaptak össze, Klárka is könnyekben tört ki. Terikét is megviselte a torzszalkodás, de sértődötten kiviharzott a konyhából. Sokáig nem jött álom a szemére. Mancsi néniékre gondolt, akik bezzeg elmehektek bengészni, dolgozhattak, pénzt kereshettek odakint, jó életük volt ott, és Ludwigrá gondolt, aki most bizonyára lelkesen csomagol, mert hamarosan viszontláthatja a szeretteit. Fürth. Milyen lehet az a Fürth, ahol él? Kivel él, hogyan él vajon? Évit látta maga előtt, amint a ruháit hajtogatja, és szemernyi fáradtságot sem érez. Ebben a pillanatban halálos féltékenységgel irigyelte.

A következő nap, amikor pontban öt órakor egy teherautó fékezett le Répási Éviék háza előtt, inkább nem mutatkozott az utcán. A függöny mögül látta, hogy az ijedtnek tűnő Évi egyetlen koffer nélkül kísétál a házból, Ludwig a járműhöz kíséri, fölsegíti az utastérbe, majd miután maga is elhelyezkedett az első ülésen, elfordítja a kulcsot, és gázt ad. A szíve fájdalmasan kalapált. Lehuppant anyukáék nagyágyára. Percekig csak a padozatot nézte, a hajópaddlón az erek kusza, áttekinthetetlen futását. Először érzett haragot apuka iránt, aki hónapok óta nincs idehaza.

Amikor visszatértek, Terike már elhagyta az utcafronti szobát. Ludwig udvarias sietséggel búcsúzott. Megesküdött Évinek, hogy bármi történik, visszajön érte. 1944. szeptember 24-én, késő délután kanyarodott ki az utcából a ponyvázott teherautó, amelyre aznap nem került se frizsider, se bútorok, se élelmiszer. Malom utcai legalábbis biztosan nem. Hogy került-e más, vagy hogy Ludwig ezzel a katonai gépjárművel hagyta-e el Gyulát a menekülés során, nem tudni. Azt sem, hogy míg megautóztatta a környéken, mi történt köztük, Évi ugyanis soha semmit nem mondott erről senkinek. Hack Pista mészároslegény mindenestre hétkor beállított, mint rendszeren.

Másnap délelőtt zúgott az égbolt. Kötelékben szálltak a gépek. Terike az udvaron állt, és fölfele nézett.

Hetekkel később gyöngybetűkkel írott levelet hozott a posta, amely arról tájékoztatta Évit, hogy szerencsésen hazaértek, de indulniuk kell bevetésre. Harangozó Jancsi írta. Az élére hajtogatott papiros alján két németül írott verssor volt olvasható: *Távol boríthat sírhalom, Örökké rólad álmodom.*